

Out of Art – actuele outsider art/contemporary outsider art

Henry Darger Room Collection, Chicago

Als muren konden spreken, zouden ze wellicht helemaal niets zeggen en ervoor kiezen te zwijgen. Toch worden veel bezoekers van Intuit, zodra ze de replica van Henry Dargers appartement in Chicago¹ betreden, achtervolgd door de gedachte wat de muren nu nog zouden kunnen vertellen. De verbluffende -aquarellen en collages van Darger maken deel uit van de permanente collecties van kunstmusea overal in Amerika, maar alleen bij Intuit kun je zijn werkruimte in je opnemen. Alleen hier kun je de ruimte betreden die voor Darger als een geborgen en heilige plek moet hebben gevoeld. Wanneer bezoekers in deze hoek van het museum stappen, kunnen ze een voelbare stilte ervaren die neerdaalt terwijl ze de ruimte waar Darger volledig geconcentreerd werkte, in zich opnemen. Ze kunnen de religieuze iconen, stapels tijdschriften en sigarendoosjes vol met rubber bandjes bekijken. Als ze hun adem even inhouden, kunnen ze iets van de geconcentreerde afzondering ervaren die Darger nodig moet hebben gehad om zijn meesterwerk van 15.456 pagina's te creëren, *The Story of the Vivian Girls, in What Is Known as the Realms of the Unreal, of the Glandeco-Angelinnian War Storm, Caused by the Child Slave Rebellion*. De muren doorbreken heel geleidelijk hun zwijgen en beginnen bijna hoorbaar tegen de bezoekers te fluisteren.

Postuum

Henry Darger (1892-1973), een ziekenhuisconciërge die tijdens zijn kindertijd ernstig verwaarloosd werd, illustreerde zijn epos met gemengde technieken. Hij bracht over Edwardiaanse *mise-en-scènes* nieuwe lagen aan met afbeeldingen van jonge meisjes met penissen. Deze afbeeldingen zijn nog steeds het onderwerp van intensieve studie en fascinatie, maar alleen Darger zelf kende de redenen voor zijn artistieke keuzes. Tijdens zijn leven wist immers niemand van zijn werk. Ook de geschriften die na zijn dood ontdekt zijn, geven hierover geen uitsluitsel. Zijn -werken, die inmiddels een cultstatus -hebben verworven, werden vlak na zijn overlijden in 1973 gevonden door zijn huisbazen, Nathan en Kiyoko Lerner. Beiden herkenden de unieke kwaliteit van zijn werk. Mevrouw Lerner ging daarna een samenwerking aan met Intuit om het erfgoed te bewaren van de omgeving van een man die postuum 's werelds bekendste outsiderkunstenaar werd.

Bewaarplaats van objecten

De Henry Darger Room Collection is voor zijn vele fans de plek die het dichtst in de buurt komt van een ontmoeting met de kunstenaar en de doorbreking van zijn zelfgekozen afzondering. Toch overheerst hier een gevoel van diep respect. De schoor-steenmantel fungeert als een altaar voor Dargers opvatting van religieuze en wereldlijke schoonheid. Het schaarse meubilair uit een ander tijdperk, dat in Dargers tijd al oud was, helpt om de -eventuele geluiden van gesprekken uit de rest van het museum te absorberen. Hier heerst een rust waarvan je vermoedt dat die ook door Darger gevoeld werd.

Deze plek dient deels als eerbetoon aan het katholieke geloof dat Darger tijdens zijn hele leven tot steun was. Deels is het ook een bewaarplaats voor de objecten, zoals de klosjes garen en een naaldensetje naast het pantser van een schaaldier, die wellicht een gevoel van geborgenheid -versterkten in een wereld die Darger -grotendeels als vijandelijk moet hebben ervaren. In de ruimte liggen de werktuigen die hij nodig had voor zijn kunst, zoals zijn verf, penselen en notitieboekjes. Veel van deze materialen waren gemaakt voor kinderen. Boven de tafel waar zijn water- en temperaverf ligt, hangt een ingelijste handgeschreven tekst "Het is onder alle omstandigheden verboden te roken".

Hij wilde deze ruimte graag beschermen. De collectie maakt als geheel grote indruk. Niet alleen door de melancholieke nostalgie die spreekt uit de Victrola platen-speler naast het bureau, de gevlochten wasmand vol met bollen touw naast de deur, de beeldjes van de Maagd Maria, smekend vanuit hun keramische grotten, maar ook doordat de collectie Dargers toewijding aan zijn werk toont. Kijkend naar de stapels tijdschriften, 'Life', 'National Geographic' en 'Good Housekeeping', waarmee hij -zichzelf leerde tekenen door de illustraties over te trekken, kun je niet anders dan je afvragen waar hij sliep of at. Ook dringt zich de vraag op hoeveel hij misschien wel heeft opgeofferd voor zijn werk, zonder dat iemand ervan afwist. Bezoekers zijn vol ontzag bij het zien van alles wat hij zich voorstelde in zijn verder rustige leven, waarin hij vloeren schrobde.

Tijdloosheid

Uit zijn dagboek blijkt dat Elsie Paroubek, een vijfjarig meisje dat vermoord werd, de inspiratie vormde voor de intense -dramatiek die kenmerkend is voor een groot deel van *Realms of the Unreal*, en het voelt alsof de tijd in

deze kamer net zo lang heeft stilgestaan als Elsie in de verbeelding van Darger is blijven hangen. Hoewel deze ruimte een bepaalde periode in de geschiedenis oproept, en ondanks alle antieke technologie, heerst er ook een bepaalde tijdloosheid. Als bezoekers hun ogen laten vallen op een beeld van een dobermann met een borstbeeld van Jezus tussen zijn voorpoten, of een ingelijst artikel uit een tijdschrift over een tornado boven Kansas, of afbeeldingen van kinderen met een mooier leven dan iemand ooit gekend heeft, dan aanschouwen ze het conflict van Dargers innerlijke wereld. Ze zijn getuigen van een poging om op minuscule schaal greep te krijgen op de universele chaos.

Boven alles voelt deze tentoonstelling te persoonlijk om er gehaast doorheen te gaan. Zelfs als replica voelt deze ruimte persoonlijk op een manier die de meeste tentoonstellingen niet kunnen oproepen, misschien wel omdat tijdens zijn leven zo weinig mensen getuige waren van zijn talent. Zijn nauwkeurig gelabelde verf en naast zijn typemachine opgestapelde gebedenboekjes, herinneren ons eraan dat Darger iets aan het creëren was dat zo belangrijk was, dat het hem na de ontdekking ervan wel wereldberoemd moest maken.

Tekst: Melissa Wiley

Melissa Wiley woont in Chicago. Zij is vrijwilliger bij het Outsider Art museum en kenniscentrum Intuit en freelance schrijver en redacteur. Haar essaybundel 'Antlers in Space and Other Common Phenomena', verschijnt bij Split Lip Press.

1 Dargers appartement was oorspronkelijk gelegen aan Webster Street in de wijk Lincoln Park, Chicago.

art.org/henry-darger-room-collection

